

• „s Zondags, vóór de hoogmis, wandel ik hier, en dan hoor ik niets, behalve de kerkklokken”

• Hub Schijns, bijna 35 jaar tuinman op het kasteel. Vandaar dat hij als geen ander de weg weet op het 6 hectare grote grondstuk

• Kasteel Wijlre, weer in volle glorie, sinds Jo Eyck er zijn geld, ziel en zaligheid in stak

Wijlre heeft er nu een tweede trots bij

Zijn credo: „Als je hier mag wonen, ik zeg: mág, dan is het je plicht om dat niet voor jezelf alleen te houden.”

Jo Eyck, bewoner-eigenaar van kasteel Wijlre, handelaar in verf, kunstminnaar, spil van een gezin met vrouw en drie kinderen en verslaafd aan zijn tuinen (meer-voud, want het gaat om zes hectare „waarvan er drie permanent om onderhoud vragen”). Hij is humoristisch, emotioneel, welbespraakt, aardig bij kas, tóch bescheiden. Na acht jaar renoveren krijgt hij nu wekelijks aardig wat volk uit Nederland en het buitenland over de vloer en voor-al: over het gras.

Afgelopen week kwam de zoveelste groep Amerikanen kijken naar hetgeen *mister Aik* in Wijlre tot stand heeft gebracht. En vrijwel zonder subsidiegeld. „Zodoende was ik dus genoodzaakt om een tophypotheek te nemen. En dat is he-le-maal niet leuk”. Daar staat tegenover dat Wijlre, behalve het bier waar Limburgs trots op is, niet langer een spookslot heeft maar een kasteeltje van allure.

Het gebouw, bij de brug over de Geul tussen Wijlre en Gulpen, dateert uit de zeventiende eeuw. Tot het moment dat Jo Eyck het pand „in staat van vergane glorie” aantroef maar niettemin (of misschien wel juist daarom) kocht, was het in Hollandse handen. Dat is nu acht jaar geleden. „Ik zag meteen de mogelijkheden van de tuin en voelde een enorme uitdaging om ook van het gebouw iets bijzonders te maken.”

Toen hij, met de koopakte op zak, van de notaris terugkeerde, kon hij meteen de handen uit de mouwen steken. „Het was een oude wens om dit kasteeltje te bezitten”, geeft hij toe. Hij is dus niet over een nacht ijs gegaan. Hij legt uit waarom het in een eerder stadium op het laatste moment afketste: „Dat was pijnlijk! Ik heb, zeer bewust, de weg naar het kasteel aan ligt, jarenlang gemeden.”

Op een dag kwam het er toch van. Hij bewoonde in Heerlen een royaal, modern pand. „Maar ik miste daar toch iets, omdat het in optimale staat verkeerde. De ondernemersgeest, die laat je eigenlijk nooit los”.

Als hij, op voorjaarsavonden zoals deze week, met vrienden in het prieeltje zit, tussen de geur van de leiplatanen en met ardennerham en een glas wijn erbij, dan is hij dankbaar dat hij wel het karwei mocht afmaken. Die klus heeft hem, en hij komt daar eerlijk voor uit, veel offers gekost. „Vooral op het financiële vlak. Er zijn wel eens momenten geweest dat ik het gevoel had dat ik met de rug tegen de muur stond”.

Het kasteel was, toen hij het kocht, nog net geen bouwval. Eyck: „Maar ooh-ooh, als je eenmaal in zo'n huis gaat roeren, dan begint de ellende. Dan wordt eerst de CV-ketel afgekeurd, vervolgens de electriciteit, en voordat je het goed en wel in de gaten hebt kun je helemaal vooraan beginnen”. En aldus geschiedde.

Prins en prinses

Eerst werd het kasteeltje, overigens qua bewoende oppervlakte niet groter dan een middenklasse-villa, opgeknappt. Dat was, volgens Eyck, ook hard nodig. „D'r zat me toch een kitsch in! De deuren waren met rooie pluche bekleed, zoals in een hoerenskast. Hou me ten goede, ik ben daar nooit geweest”.

De inrichting nu is strak, modern. Prins Albert en prinses Paola kwamen eens op bezoek en die twee waren, zegt Eyck, best een beetje jaloers op dit interieur. „Omdat in hun kasteel alles volgens de traditie ingericht is. Als bij die mensen eenmaal een schilderij hangt, moet het daar ook blijven hangen, voor eeuwig. Mijn vrouw en ik bepalen zelf wat we leuk vinden”.

Er komt nogal wat volk bij de Eycks (inderdaad, ver familie van de beroemde Charles) over de vloer, op afspraak, dat wel. Dus geen touringcars met toeristen die vanuit Valkenburg op weg zijn naar Monschau en op zijn

gazon hun meegenomen lunchpakket komen verorberen. Er komen relaties, uit de zaken- of kunstfeer, of vrienden en bekenden.

Eyck: „Ik vind het ethisch namelijk niet verantwoord om hier alleen aan onszelf toegang te verlenen”. De entree naar het kasteel ligt er anders akelig uitnodigend, haast uitdagerend, bij. Ondanks het bordje Verboten Toegang dat bij Artikel 461 hoort. „Ach, echt streng ben ik niet, als voorbijgangers een voetje zetten op dat bruggetje... nou ja. De echte durvers, tja, die probeer ik zo vriendelijk mogelijk te zeggen dat het, zelfs in Limburg, niet de gewoonte is om in andermans tuin rond te neuzen. Maar soms... U weet toch hoe dat gaat... en uiteindelijk is de natuur van ons allemaal”.

Pas één keer is Jo Eyck echt uit zijn gebruikelijke vel gesprongen. Hij steekt een sigaar aan en zijn wijsvinger omhoog: „Dat was zo'n kerel, met zo'n video-ding, en die trapte met zijn grote poten op alles wat wij met uiterste zorgvuldigheid hadden geplant. Die komt niet meer terug. Hoop ik”.

Geen subsidie

Was hij maar in de jaren zeventig op het kasteel komen wonen, toen onze overheid subsidie verleende aan iedere Nederlander die zelf vond dat hij iets leuks had bedacht, tenzij het tegendeel kon worden bewezen.

Voor de restauratie van het kasteel is nooit één cent subsidie „afgekomen”, hoewel er toch duidelijk behoud van cultureel goed mee is gemoed. Voor de aanleg van de tuin is daarentegen wel een bedragje op zijn bankrekening bijgeschreven. Eyck heeft overigens goede hoop, nu voor zijn project zoveel aandacht en respect bestaat, dat hij „iets” tegemoet kan zien uit een of ander Haags of provinciaal potje. „Maar ik wil niet te vroeg juichen”, zegt hij. „Het is pas zo als het zo is”.

Na zijn dagtaak, soms zelfs tijdens lunchtijd, duikt hij de tuin in. „Omdat er altijd wel iets te doen is. Als je ginds klaar bent, kun je aan de andere kant weer beginnen”. Maar hij voelt haarfijn aan dat hij bij ons niet op leedvermaak moet zinspelen.

„Randjes knippen, honderden meters lang, dat is niet zo leuk meneer. Maar als ik dan af en toe achterom kijk, en ik zie dat het zeer de moeite loonde, dan zeg ik tegen mezelf: wat heb ik het toch weer goed”.

Het is dinsdag, enkele uren voordat „Lubbers II” valt. Het land in rep en roer, zo niet in Wijlre. Daar staat, op die tweede mei, de tijd stil en een fles Elzasser op tafel. „En met de burenen heb ik het ook nog getroffen”, mompelt hij. „De koninklijke brouwerij van Brand”.

Eigenlijk is het, zo opperen wij, genant dat hij toch nog een paar weekjes per jaar naar het buitenland op vakantie gaat. Luid: „Ho! Heel even moet elk mens er uit. Want deze tuin mag niet mijn hele leven beheersen”. Hij gaat overigens niet twee weken lang aan het strand liggen. Hij zoekt in Zuid-Frankrijk een plekje uit, met goed uitzicht op een kasteel-met-akelig-grote-tuin. „En dan zit ik uren te turen naar al die hieden die zich in het zweet staan te werken. Als U voelt”.

Trouwens, de zaterdagavond is hem ook heilig. „Tot vier, vijf uur ben ik met allerlei klusjes bezig. Maar dan... onder de douche, sjiek *costuumke* aan, goede sigaar en een glas wijn, en dan vanaf het terras kijken, denken en genieten, uren aan één stuk”.

Tussendoor serveert zijn vrouw dan soms morellen, appels, peren, pruimen. „Of abrikozen, mispels, allemaal eigen kweek en op ouderwetse manier ingemaakt, in wekglazen, heerlijk!”.

Gaat U rustig door. „En 's zondags-

• Jo Eyck: „Als ik hier zo zit te mijmeren, dan denk ik vaak: hoe lang mág ik nog?” Foto's: WIDDERSHOVEN

morgens, ver vóórdat de hoogmis in het dorp begint, wandel ik in het park. Dan hoor ik niets, behalve de kerkklokken, en de vroege vogels. En dan denk ik elke keer opnieuw: wat ben ik toch voorrecht dat ik dit mag meemaken”. Hij zegt het gelukkig zelf.

Tuinman

We slenteren even later door het park. Het is muisstil, want de tuinman heeft zojuist de motormaaiër afgezet. De tuin, zo zegt hij, kon hem niet bekoren toen hij hier kwam wonen. „Bah, teveel van die rooie salvia's. Trouwens, op afrikaantjes en petunia's ben ik ook niet zo happig”. Jaarlijks kweekt hij minimaal 12.000 plantjes. Nou ja, hij... Hub Schijns (60) eigenlijk, want die werkt al bijna 35 jaar op dit kasteel als tuinman. „Meneer Eyck is mijn derde baas. Hij

door jos wersch

helpt goed mee. Tenminste, als meneer er tijd voor heeft”.

Hub, en zijn vrouw Tinie, noemt Eyck „een koppel als een parel”. Wat zal Hub blozen als hij dát vandaag thuis, bij meneer Rottier, en meneer Hellemaans. Ja, dat waren tijden. Toen ik op de koel vertelde dat ik naar een andere baas ging, vroegen ze daar of ik wel goed snik was. Zo'n

manswoning. „Twee weken per jaar ben ik afwezig, op vakantie naar Oostenrijk. Dan pak ik de lift en op tweeduizend meter hoogte ga ik dan orbedeën bekijken”. Alsof hij de rest van het jaar iets anders doet.

Hub kent 200 plantensoorten en 50 boomsoorten in de tuinen bij naam. „Niet helemaal waar”, zegt hij toch maar voor de zekerheid. „Soms komt er een groep op bezoek en die vraagt dan aan één stuk door: *Tuinman, wat is dit, en hoe heet dat?* Dan raak ik wel eens in de war”.

Hij was vroeger als tuinman in vaste dienst bij de Staatsmijnen. „Ik verzorgde de tuinen, bij de directieuren thuis, bij meneer Rottier, en meneer Hellemaans. Ja, dat waren tijden. Toen ik op de koel vertelde dat ik naar een andere baas ging, vroegen ze daar of ik wel goed snik was. Zo'n

vaste baan op de mijn, voor je leven, en die opzeggen voor een kasteelmeneer waarvan je nog maar moet afwachten of die überhaupt betaalt?” Hij lacht tevreden. „Zo ziet U maar hoe het lopen kan”.

Voor Hub Schijns was het overigens best even wennen toen Jo Eyck zijn intrek op het kasteel nam. Want de vorige eigenaar kwam maar een paar keer per jaar een weekendje naar Wijlre, en zodoende was Hub een soort plaatsvervangend kasteelheer. Maar zijn huidige werkgever is zelf enorm gedreven als het om tuineren gaat, en zo heeft Schijns het er maar knap druk mee. „En U moet weten dat we 35 jaar geleden hier met drie vaste tuinmannen waren, en nog een paar losse knechten”. Hij pakt de hark en verdwijnt tussen het struikgewas.

Bollenkweker

Het gras is opvallend kort gemaaid op het gazon, dat wel twee voetbalvelden groot is. „Omdat kort gras een rustgevend gevoel geeft”, zegt Eyck. „Ik werk altijd met organische mest. Die is beter dan kunstmest, want dan is het weliswaar van *hup-omhoog!*, maar dan zakt 't ook weer even snel”. Hij wilde ooit „in de bloemen” gaan. „Ik heb zelfs nog een tijd in Lisse gewerkt, als bollenkweker. Maar ik had snel in de gaten dat je daar als Limburger, tussen die bloembollenfamilies, weinig kans van slagen had. Toen ben ik van de kleuren van de bloemen maar overgestapt op de kleuren van de verf”.

Eén met de natuur, daar gaat het Eyck om. En de natuur, die is grillig, die laat zich niet overreden. „Het zal drie of vier jaar geleden zijn, toen ik thuis kwam van een reis. Tientallen prachtige bomen lagen omver. Alsof een straaljager was neergestort, maar het was het gevolg van een noodweer. En dan begin je maar weer opnieuw met aanplanten. Het is jammer dat ik die bomen niet meer hoog zal zien. Ik ben er nu toch ook zestig”.

„Als ik zo'n omgewaaiide boom zie liggen, kapot, geknakt, dan merk je hoe vergankelijk alles is, ook als mens. Sinds ik hier mag vertoeven leef ik bewuster. Je slaat als vanzelf aan het filosoferen”.

's Avonds gaat hij nog wel eens een *tuintje om*, neemt dan plaats op een van de banken. En staart naar het groen om zich heen, en naar de hemel. „En dan denk ik: *hoe lang mag ik nog?* Als ik er nog eens twintig jaar bij zou mogen hebben, dat zou geweldig zijn...”

Geen balzaal

Kasteel Neubourg bij Gulpen, of kasteel Hoensbroek, dat zijn in zijn ogen pas echte kastelen. „Dit niet, dit is alleen een erg leuke woning. Er zit niet eens een balzaal in”. En Eyck kan nog wel zo goed dansen. Maar die keuze maakte hij bewust. „Ik wil niet in een kasteel wonen met grote, onbewoonde zalen”. En een *schat* heeft hij niet gevonden, in die acht jaar. „Niets, helemaal niets”. Ja, er zou, volgens de overlevering, nog ergens een fortuin verborgen moeten liggen in de tuinen. „We hebben, toen de dooi inviel, wel eens op bepaalde plekken opvallend lang sneeuw zien liggen. Dat zou ergens op kunnen duiden...”

Dan lacht hij uitbundig. „Het verhaal klinkt goed, hé?”

Het zal wel toeval zijn dat niet alleen Jo Eyck 52 jaar oud was toen hij dit kasteel kocht, maar de twee vorige eigenaars ook. „Niet helemaal”, zegt hij. „Als je vijftig jaar bent, dan heb je zucht op het leven, zucht op de situatie, je maakt op die leeftijd een keuze, en je hebt er trouwens dan ook meer dan de helft opzitten. Maar wat gaat het allemaal ontzettend snel!”

Na een akelig drukke werkdag keer ik hier, op deze plek, pas terug op aarde. En dan maak ik mij opeens enorm druk om... een stukje onkruid, of een plantje dat maar niet wil groeien. Natuurlijk, allemaal heel simpele dingen. Tot het moment dat je er echt mee bezig bent. Dan ontdek je pas hoe fijn die kleingheden kunnen zijn, welke voldoening je die kunnen geven”.

Processie

Kasteel Wijlre leeft weer, sinds de Eycks er zich over ontfermden. En hun komst viel nog goed ook, in het dorp. Eindelijk weer Limburgers, na twee Hollandse eigenaars waarvan de laatste bezitter er ook nog maar zelden was. Nu staat er weer een rustlaar, op de dag dat de processie uittrekt, en komt de schutterij met tromgeroffel op bezoek. „En dan vind ik het heerlijk om daarna in café Bemelmans met die mannen een pils te drinken”.

De processie mag dan wel bij hem halt houden, het had toch maar verdomd weinig gescheeld of deze kasteelheer was in zijn eigen park aan z'n eind gekomen. Eyck: „Ja, en nog wel op de dag dat de paus in Limburg op bezoek was. Hoe het kwam, weet ik nog steeds niet. Maar ik viel in ieder geval met die grote grasmaaiër achterover, en in de gracht. Nu is die gracht niet zo diep, maar die machine lag bovenop mij. Ik schreeuwen, maar geen mens die 't hoorde, want heel Wijlre zat voor de televisie naar de paus te kijken”.

Uiteindelijk wist hij zich uit die benarde situatie te bevrijden, maar vergeten zal hij die middag nooit. „De paus vlakbij, en toch nog bijna verdronken zonder de laatste sacramenten...”

Kunst

Behalve zijn tuinen heeft hij nog een tweede passie: kunst. Dat wil zeggen, moderne kunst. Deze verslaggever liet zich, tijdens een bezoek enkele dagen eerder, cynisch ontvallen „dat meneer Eyck best even had mogen aanvegen, want hij wist toch dat bezooke kwam?”. Maar die keien, in die bepaalde vorm op de grond neergelegd, vertegenwoordigen dus een kapitaal. „Beter is het om te praten over hedendaagse kunst”, corrigeert hij, met een duidelijke ondertoon van: *alweer zo'n barbaar, die niet verder is gekomen dan De Nachtwacht en de Mona Lisa*.

Eyck: „Vroeger, via mijn vader, heb ik vaak geproefd van de 'oude' kunst. Maar dat zijn dingen die voorbij zijn, met alle respect uiteraard. Je kunt niet eens meer praten met de makers! Maar met de kunstenaars van nu kan ik wel die dialoog voeren, over hoe, waarom wel, en waarom niet. Bijkomend facet is dat je hedendaagse kunst ook nog kunt kopen, en 't kan nog iets waard worden ook”. Sprak de zakenman.

Hij bezit overigens een fraaie, waardevolle kunstverzameling. „Allemaal kwaliteit”, zegt hij. Maar er is weinig van Limburgse bodem bij. „Juist, en dat heeft daarmee te maken...”

Fien Huth, Laurens Bisscheroux, kom er niet bij Eyck mee aan. „Opgeklopt, waanzinnige prijzen!”. Hij maakt zich die moose middag zowaar ook nog boos. „Iemand die zich nog eens over een Cobra-schilderij gooit, en daaraan niks toevoegt... dat is niks!”. Werk van Guido Geelen, dat vindt hij mooi. „Gewaagd, getuigd van lef”. En Han van Wetering, de beeldhouwer, staat ook goed genoteerd. Arthur Spronken daarentegen weer niet. „Dan nog liever steengoude kitsch. Want goede kitsch is ook iets”.

Hij zucht, en vraagt zich hardop af: *mag ik dat eigenlijk wel allemaal zo hardop zeggen?*

Vanwaar eigenlijk dat koninklijk lintje op zijn colbert?

Op voorspraak van het ministerie van WVC gekregen. Als erkenning voor zijn enorme ijver en hulp om jonge kunstenaars een kans te geven. Of zijn kasteel misschien te koop is?

„Nooit, ook niet als Brand Bier morgen tien miljoen op tafel legt. Op z'n vroegst na mijn dood, en daarna bepaalt mijn vrouw het verder. Iets waar je acht jaar lang je ziel en zaligheid in heb gelegd, dat doe je niet van de hand voor geld”.

Tien minuten na die laatste zin is hij al aan het werk.

In de tuinen.